

ЗЛАТНАТА ЧАША БУРЯТСКА ПРИКАЗКА

Превод от руски: Ангел Каралийчев, Вела Каралийчева, 1956

chitanka.info

Разправят, че едно време, много отдавна, живеел хан Санад.

Веднъж той решил да се пресели с целия си народ в други земи, където и местата били по-удобни за живеене, и пасбищата по-обширни. Но пътят до тези места бил дълъг и тежък.

Преди да тръгнат, хан Санад заповядал да погубят всичките старци.

— Старците ще ни пречат по пътя! — рекъл ханът. — Нито един старец не трябва да тръгне с нас, нито един старец не трябва да остане жив! Който не изпълни тази моя заповед, ще бъде жестоко наказан!

Колкото и тежко да било на хората, те все пак трябвало да изпълнят жестоката ханска заповед. Всички се боели от хана и не смеели да му се опрат.

Само един от поданиците на хан Санад, младият Цирен, не погубил стария си баща.

Той се сговорил с баща си да го скрие в един голям кожен чувал и тайно от хана и от всички други да го пренесе в новите места. А там — да става, каквото ще...

Вдигнал се хан Санад с народа си и със стадата и се насочил от юг на север — към далечните земи. А редом с другите в големия кожен чувал, метнат през гърба на коня, пътувал и старият Цирен.

Тайно от всички Цирен давал храна и вода на баща си, а като притъмнеело и спирали да нощуват, синът развързвал чувала и пускал стареца да си почине и да поизпъне отеκληте си ръце и крака.

Вървели дълго хората и най-послед стигнали до едно голямо море. Там хан Санад заповядал да спрат, за да пренощуват.

Един от придворните на хана отишъл до самия бряг на морето и забелязал, че на морското дъно нещо блести и свети. Втренчил се и видял, че то било една голяма златна чаша, чудно изваяна. Придворният веднага отишъл при хана и му казал, че на морското дъно, край самия бряг, има една скъпоценна златна чаша.

Хан Санад, без да му мисли, заповядал тозчас да му донесат чашата. Но никой доброволно не се решавал да се гмурне на морското дъно.

Тогава ханът заповядал да хвърлят жребии.

Жребият се паднал на един от ханските хора. Той се гмурнал, но не изплавал над водата.

Вторият жребий се паднал на друг. И той се хвърлил от високия стръмен бряг, но останал завинаги в морската бездна...

Един след друг отивали на морското дъно хората на хан Санад.

Но безжалостният хан не смятал да се откаже от чашата.

Най-сетне дошъл редът и на младия Цирен. Отишъл той на онова място, дето бил скрил баща си, и рекъл:

— Тате, сбогом! Ще загинем ние двамата — и аз, и ти.

— Какво се е случило? Защо трябва да загинеш? — запитал старецът.

Цирен разказал на баща си, че му е ред да се гмурне в морските бездни за чашата.

— А оттам никой още не се е върнал — завършил момъкът разказа си. — По заповед на хана и аз ще изчезна в морето, а ханските слуги ще те намерят тук и ще те убият...

Изслушал старецът думите на сина си и рекъл:

— Ех, и вие! До един ще потънете в морето, но златната чаша няма да изкарате! Тази чаша не лежи на морското дъно! Виждаш ли ей там оная планина, дето се е надвесила над самото море? Златната чаша се намира на върха ѝ. Онова, което смятате за чаша, е само нейното отражение. Как тъй никой от вас не може да се досети?

— Какво да правя? — запитал Цирен.

— Изкачи се на планината, вземи чашата и я занеси на хана. Не е мъчно да се намери, защото блести и се вижда отдалеко. Ако пък тя се намира на някоя непристъпна скала, където не ще можеш да се покатериш, тогава ето какво ще направиш: почакай, додето на скалата се появят кошутите и ги подплаши. Кошутите ще се втурнат да бягат и ще търкулнат чашата. Ти я грабни мигом, додето не е паднала в дълбоката тъмна клисура!

Цирен веднага се запътил към планината.

Не било лесно да се покатери на върха ѝ. Той се хващал за храстите, за дърветата, за острите камъни, изподраскал до кръв лицето и ръцете си, изпокъсал дрехите си. Най-сетне се изкачил до самия връх и видял, че прекрасната златна чаша блести на една висока непристъпна скала.

Видял Цирен, че не ще може да се покатери на скалата. Тогава, по съвета на баща си, зачакал, додето се появят кошутите.

Не било потребно дълго да чака. Подир малко на скалата се появили стадо кошути. Те стояли спокойно и гледали надолу. Цирен извикал, колкото му глас държи. От страх кошутите се замятали по скалата и търколили златната чаша. Чашата полетяла надолу и Цирен ловко я подхванал.

Весел и доволен, с чаша в ръце, той се спуснал от планината, отишъл при хан Санад и я поставил пред него. Ханът го запитал:

— Как извади тази чаша от морето?

— Аз не я извадих от морето — отвърнал Цирен. — Донесох я от върха на оная планина. В морето се виждаше само отражението ѝ.

— Кой ти каза това?

— Сам се досетих — отвърнал Цирен.

Ханът прибрал чашата.

На другия ден преселниците потеглили по-нататък.

Дълго вървели те и стигнали до широка пустинна земя. Слънцето било напекло земята, изгорило всичката трева, наоколо нямало нито река, нито ручей. Хората и добитъкът изнемогвали от силна жажда. Ония, които ханът пращал да дирят вода, препускали на всички страни, ала не можели да намерят извор — навсякъде земята била суха, напечена. Ужас обхванал хората. Те не знаели какво ще стане с тях и къде да се даянат...

Тогава Цирен тайно се промъкнал при баща си и го запитал:

— Тате, кажи, какво да направим? Целият народ и добитъкът гинат без вода!

Старецът рекъл:

— Пуснете една тригодишна крава и тръгнете подире ѝ. Където спре тя и захване да души земята, там копайте.

Цирен изтичал и пуснал една тригодишна крава.

Кравата навела ниско глава и се залутала от място на място. Найсетне се спряла и почнала шумно да души горещата земя.

— Копайте тук! — казал Цирен.

Хората се заловили да копаят и скоро стигнали до голям подземен извор. Бликнала студена чиста вода и потекла по земята. Всички се напили до насита и се развеселили.

Хан Санад повикал при себе си Цирен и го запитал:

— Как можа да намериш подземния извор в това сухо място?

Цирен казал:

— Намерих го по личбата...

Като си отпочинали, преселниците поели по-нататък.

Много дни вървели и спрели да починат. През нощта неочаквано завалял силен дъжд и угасил огньовете. Колкото и да се блъскали, хората не могли да накладат огън. Измръзнали, мокри, те не знаели що да сторят.

Най-сетне някой забелязал на върха на една далечна планина пламъче от огън.

Хан Санад поръчал веднага да поемат към планината и да донесат огън.

Хората се втурнали да изпълнят заповедта му. Изкачили се на планината. Там намерили накладен огън под една шумната ела. Край огъня седял ловец и се греел. Ханските хора взели по една горяща главня и тръгнали надолу, но преди да стигнат до стана, дъждът угасил тия главни.

Разгневил се хан Санад и заповядал да накажат всекиго, който се връщал с угаснала главня. Изпратил други, трети, но и те не могли да донесат огън.

Дошъл редът и на Цирен. Той отишъл тихичко при баща си и го запитал:

— Какво да правя? Как да донеса огън от планината до стана?

Старецът рекъл:

— Не вземай горящи главни — те и без туй ще угаснат по пътя — или ще изтлеят, или дъждът ще ги накваси. Най-добре е да вземеш едно голямо гърне. Нарини в него повече въглени и бягай насам.

Цирен направил, както го научил баща му. Донесъл от планината пълно гърне с горящи въглени. Хората наклали огньовете, изсушили се, напекли се и си приготвили храна.

Узнал ханът кой е донесъл огъня и заповядал на Цирен да се яви при него.

Когато Цирен отишъл, хан Санад захванал сърдито да крещи:

— А бе ти какво направи? Знаел си как може да бъде донесен огън, а мълчиш? Защо не обади веднага за гърнето?

— И аз не знаех — отвърнал Цирен.

— А кой те научи? — захванал да го подпитва ханът.

И той толкова дълго го подпитвал, че Цирен най-сетне признал. Разправил на хана за стария си баща.

— А къде е баща ти? — запитал ханът.

Цирен рекъл:

— През целия път той беше на коня в един голям кожен чувал.

Тогава ханът заповядал да доведат стареца и му казал:

— Отменям заповедта си! Старците не пречат на младите.
Старостта е мъдра. Излез от чувала и не се бой от наказание.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.